

Л. І. Воркун, Л. К. Демкович

Оцінка стану соціальної інфраструктури сільських територій Чернівецької області

Дано оцінку сучасного стану та особливостей соціальної інфраструктури сільських територій Чернівецької області. Визначено основні тенденції зміни показників окремих сфер соціальної інфраструктури сільської місцевості області протягом останніх років, окреслено проблеми інфраструктурного забезпечення сіл.

Ключові слова: сільські території, соціальна інфраструктура, Чернівецька область.

Незважаючи на незначні позитивні зміни, які на сьогодні мають місце в аграрному секторі, покращення соціально-економічного рівня сільських територій залишається важливою проблемою в державі. Низька престижність сільськогосподарської праці та неналежний стан життєдіяльності на селі не сприяють формуванню умов покращення розвитку села, тому важливе значення має підвищення рівня розвитку соціальної сфери сільських територій, від якого залежить не лише добробут та соціальна захищеність сільського населення, а й ефективність виробничої діяльності на селі. Галузі та підрозділи соціальної інфраструктури не приймають безпосередньої участі в створенні кінцевого продукту сільської економіки, однак сприяють забезпеченню потреб сільськогосподарського виробництва в кадрах необхідної кваліфікації, збереженню їх в сільській місцевості, створюють умови для реалізації соціально-побутових потреб не лише працівників сільськогосподарських підприємств, а й членів їх сімей, що є необхідною складовою для всебічного розвитку людини як особистості.

Проблеми розвитку соціальної інфраструктури сільських територій досліджували в своїх працях такі вітчизняні вчені, як К. Васьківська, Ю. Губені, П. Музика, К. Якуба, І. Прокопа, С. Іщук, В. Крупін, Х. Притула та ін.

Метою статті є аналіз реального стану та особливостей функціонування соціальної інфраструктури сільських територій Чернівецької області.

Соціальна інфраструктура сільських територій – це комплекс галузей та підрозділів, діяльність яких має забезпечити розв'язання наступних завдань:

- здійснення громадянських прав сільських жителів на охорону здоров'я, освіту, відпочинок, упорядковане житло, торгове, побутове та

соціально обслуговування, зв'язок з адміністративними центрами, доступність до культурних цінностей тощо;

- створення такого середовища проживання, яке б сприяло покращенню демографічної ситуації на селі, формуванню здатності сільських товаровиробників до високопродуктивної праці і освоєння ефективних технологій;
- забезпечення соціального захисту інвалідів, осіб похилого віку, дітей, інших непрацездатних і соціально вразливих груп сільського населення;
- забезпечення можливості вибору типів і форм обслуговування з врахуванням інтересів різних за рівнем доходів груп сільського населення;
- наближення умов життєдіяльності на селі до міських умов.

Стан соціальної інфраструктури впливає не тільки на добробут та соціальну захищеність сільського населення, але й на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та відродження села в цілому. Мережа соціальної інфраструктури сільських територій визначається, насамперед, чисельністю населення даної території, співвідношенням жителів працездатного та непрацездатного віку.

Станом на 2012 р. у 398 сільських населених пунктах Чернівецької області проживало 522,2 тис. осіб, що становило 57,7% від загальної чисельності наявного населення області [3, с. 346]. Чисельність економічно активного населення в сільській місцевості складала 292,5 тис. осіб, з них 237,3 тис. осіб – населення працездатного віку, 55,2 тис. осіб – населення старше працездатного віку [3, с. 369]. В останні роки в області спостерігається тенденція незначного зменшення чисельності сільського населення. Так, якщо у 2002 р. частка сільського населення в загальній чисельності наявного населення області становила 59,5%, у 2006 р. – 58,9%, у 2010 – 58,1%, у 2011 – 57,9%, то у 2012 році ця частка склала 57,7% [3, с. 346].

Соціальну інфраструктуру сільської території умовно можна розділити на дві частини, кожна з яких має відповідні складові для надання соціальних послуг, а саме: соціально-побутову, до якої входить житлове і комунальне господарство, торгівля та громадське харчування, транспорт і зв'язок, побутове обслуговування, кредитування та страхування; соціально-культурну, яку представляють охорона здоров'я, освіта, фізична культура і спорт, культура і мистецтво, соціальне забезпечення населення, культурні споруди, рекреація, охорона навколишнього середовища, охорона громадського порядку (органи державного управління, громадські організації, органи громадського порядку) та ін. [1, с. 242]. Кожна складова, виходячи з поставлених перед нею завдань, має влас-

ну організаційну структуру (об'єкти інфраструктури), механізми функціонування та форми обслуговування населення.

Показники наявності об'єктів соціально-побутової інфраструктури сільських територій Чернівецької області за роками представлена в таблиці 1.

Житло – найбільш важлива складова соціально-побутової інфраструктури будь-якої території, не лише сільської, яка забезпечує необхідні умови життя та роботи населення. Протягом останніх років житловий фонд сільських територій Чернівецької області зростав, на 2011 р. він становив 12909 тис. м² (табл. 1). Хоча варто зазначити, що у 2011 р. у сільській місцевості області було введено в експлуатацію лише 76,2 тис. м² житла проти 160,7 тис. м² у 2010 р. [3, с. 220]. Відтак, забезпеченість житлом одного сільського жителя складає 24,6 м², що на 4,1 м² більше, ніж у містах області.

Для більш повної характеристики сільського житлового фонду важливим є аналіз показників облаштування житла, які характеризують стан комфортності проживання в сільській місцевості.

Таблиця 1

Окремі показники соціально-побутової інфраструктури сільських територій Чернівецької області за роками

Показники	Роки					
	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Сільський житловий фонд, тис. м ² загальної площі	12051	-	12384	12556	12686	12909
Кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі, одиниць	449	403	378	352	338	324
з них:						
магазини, одиниць	406	347	317	287	269	252
напівстаціонарні об'єкти торгівлі (кіоски, автозаправні станції), одиниць	43	56	61	65	69	72
Кількість об'єктів ресторанного господарства, одиниць	159	123	100	131	180	178
Автоматичні телефонні станції, одиниць	-	262	264	264	267	270
Монтована ємність автоматичних телефонних станцій, тис. номерів	-	76,9	79,1	78,8	79,3	79,8

Таблиця 2

Рівень облаштування сільського житлового фонду Чернівецької області, %

Показники	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Питома вага загальної житлової площі, обладнаної:						
– водопостачанням	2,0	5,3	10,9	22,8	25,2	27,3
– водовідведенням	1,3	5,0	10,7	22,4	24,9	27,0
– опаленням	1,2	8,1	14,9	27,5	29,6	32,4
– газом	78,9	79,3	82,2	83,2	83,3	84,2
– гарячим водопостачанням	0,3	2,1	4,4	18,9	21,0	22,9
– ваннами	1,0	3,7	9,1	20,4	22,6	24,5
– підлоговими електроплитами	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Облаштування сільського житлового фонду Чернівецької області за роками представлено в таблиці 2.

Дані таблиці 2 дозволяють говорити про позитивну динаміку показників, які характеризують комфортність сільського житлового фонду області. Так, якщо у 2005 р. централізованим водопостачанням було облаштовано 5,3% житлової площі, водовідведенням – 5,0%, опаленням – 8,1%, гарячим водопостачанням – 2,1%, ваннами – 3,7%, то у 2011 р. ці показники становили відповідно 27,3%, 27,0%, 32,4%, 22,9%, 24,5%. Проте дані показники не можна вважати задовільними, вони значно відстають від аналогічних показників у міських поселеннях, де станом на 2011 р. водопроводом було облаштовано 61,1% житлової площі, водовідведенням – 61,0%, опаленням – 60,3%, гарячим водопостачанням – 46,2%, ваннами – 55,5% [3, с. 452].

Варто зазначити, що з 398 сільських населених пунктів області станом на 2011 р. тільки 9 мали централізоване водопостачання, у решті сіл, а це майже 97%, мешканці використовують воду для пиття з децентралізованих джерел, переважно з криниць; лише 11 сіл області мають централізовану систему водовідведення. З 1995 року в цьому напрямку жодних змін не відбулося. Дещо кращою є динаміка забезпечення сільських населених пунктів природним газом. Якщо станом на 2000 р. в області нараховувалося 43 сільських населених пункти, які були газифіковані природним та природним зрідженим газом, то на 2011 рік їх число становило 227 [3, с. 453]. Це означає, що в селах області газом забезпечено 84,2% загальної житлової площі (табл. 2).

Отже, в області й надалі стоїть питання покращення якості і комфортності проживання на сільських територіях, вирішення якого дозволило б зменшити відтік у міста населення працездатного віку, особливо сільської молоді, сприяло б покращенню демографічної ситуації, зниженню безробіття, що в комплексі дало б значний поштовх до відродження сіл області.

В соціально-побутовій інфраструктурі сільських територій важливе місце відводиться сфері роздрібно́ї торгівлі та ресторанного господарства. При вирішенні питань формування та вдосконалення інфраструктури цієї галузі, а також розміщення її об'єктів в сільських населених пунктах, слід максимально враховувати інтереси споживачів, роздрібних торгових підприємств та підприємств ресторанного господарства, а також виробників.

Мережа об'єктів цієї сфери, особливо торгових закладів з товарами першої необхідності, повинна бути розвинена так, щоб сільський мешканець міг з мінімумом зусиль користуватися їх послугами. Для віддалених та невеликих сільських населених пунктів важливою є організація мобільних мереж роздрібно́ї торгівлі. Крім того, ця ланка соціально-побутової інфраструктури могла б частково вирішити питання реалізації сільським населенням власної сільськогосподарської продукції, виробів народних промислів і ремесел.

Аналіз статистичних даних показує, що протягом 2005-2011 років загальна кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі в селах області постійно скорочувалась. Це відбувалося за рахунок зменшення кількості магазинів. Так, якщо станом на 2005 рік в селах функціонувало 449 об'єкти, з яких 406 – це магазини та 43 – напівстаціонарні об'єкти торгівлі (кіоски, автозаправні станції), то на кінець 2011 року загальна кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі скоротилася до 324, магазинів – до 252, проте зросла кількість напівстаціонарних об'єктів торгівлі (кіосків, автозаправних станцій) – до 72 одиниць (табл. 3). Тобто за аналізований період кількість кіосків зросла на 67,4%, при зменшенні кількості магазинів на 37,9%. Однак такі торгові точки, як кіоски, мають, як правило, обмежений асортимент, а якість товару може викликати сумнів через те, що вони не володіють відповідним обладнанням для його зберігання. Торгова площа магазинів у сільській місцевості за період з 2005 до 2011 р. скоротилася на 40%, з 23,5 тис. м² до 14,1 тис. м² (табл. 3). За цей же період торгова площа магазинів у міських поселеннях зросла з 55,1 тис. м² до 97,0 тис. м² [3, с. 290]. Це при тому, що чисельність сільського населення в області переважає і складає 57,7% проти 42,3% міського. Функціонування ресторанного господарства у сільській місцевості області на 2011 рік забезпечували 178 закладів на 10,5 тис. місць.

Таблиця 3

Основні показники роздрібно́ї торгівлі та ресторанного господарства у сільській місцевості Чернівецької області за роками

Показники	Роки						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Товарооборот роздрібно́ї торгівлі, млн. грн.	191,5	329,0	459,3	514,4	664,5	789,7	995,5
Товарооборот ресторанного господарства, млн. грн.	11,8	13,2	16,0	17,4	21,5	23,2	28,4
Роздрібний товарооборот на 1 особу, грн.	378	641	895	1007	1304	1551	1959
Кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі на 10 тис. населення, од.	8	8	8	7	7	6	6
Торгова площа магазинів, тис. м ²	23,5	21,0	19,4	17,7	15,7	14,8	14,1
Кількість місць на об'єктах ресторанного господарства, тис.	7,6	7,3	6,9	5,7	9,5	13,3	10,5

Одним з важливих показників роздрібно́ї торгівлі є роздрібний товарооборот, обсяг якого відображає рівень життя населення. Дані таблиці 3 демонструють позитивну динаміку зростання цього показника протягом останніх років: з 191,5 млн. грн. у 2005 р. до 995,5 млн. грн. у 2011 р., незважаючи на зменшення кількості об'єктів роздрібно́ї торгівлі з розрахунку на 10 тис. населення з 8 одиниць на 2005 р. до 6 одиниць на 2011 р. Товарооборот ресторанного господарства виріс з 11,8 млн. грн. у 2005 р. до 28,4 млн. грн. В загальному об'ємі роздрібно́го товарообороту підприємств області частка товарообороту у сільській місцевості у 2011 р. становила 21%, частка товарообороту роздрібно́ї торгівлі складала 20,8%, частка товарообороту ресторанного господарства – 28,3%. Також, якщо взяти до уваги показник роздрібно́го товарообороту на одного сільського жителя, то він у понад 5 разів менший, ніж аналогічний показник для мешканця міста: 1959 грн. проти 10104 грн. станом на 2011 р.

Роздрібна торгівля на селі, крім виконання нею основної функції – забезпечення потреби населення в товарах, повинна частково вирішу-

вати питання диверсифікації зайнятості у сільській місцевості, сприяти формуванню малого бізнесу та створенню умов для реалізації сільським населенням власної сільськогосподарської продукції.

Сільські жителі повинні також мати можливість користуватися послугами сфери побутового обслуговування. Для цього необхідно по можливості відновити роботу будинків побуту, які займаються ремонтом побутової техніки, радіоапаратури, пошиттям та ремонтом одягу і взуття, хімчисткою тощо. Доцільно організувати роботу виїзних форм побутового обслуговування в невеликі села в конкретно визначені дні.

В соціально-культурній інфраструктурі села важливе значення належить освіті, культурі, охороні здоров'я, відпочинку тощо. Характеристика таких об'єктів інфраструктури сільських територій Чернівецької області представлена в таблиці 4.

Освітній сфері в соціально-культурній інфраструктурі села відводиться важливе значення, оскільки вона має гарантувати забезпечення доступу до безплатної початкової та середньої освіти, відповідну якість навчання, підтримку мережі малокомплектних сільських шкіл в невеликих населених пунктах, задоволення потреб села в дошкільних

Таблиця 4

Характеристика об'єктів соціально-культурної інфраструктури сільських територій Чернівецької області за роками

Показники	Роки						
	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Дошкільні дитячі заклади, одиниць	-	220	241	248	256	262	274
Кількість клубних закладів у сільській місцевості	360	353	355	354	355	355	355
у них місць, тис.	92	92	91	91	91	91	91
Кількість масових та універсальних бібліотек, одиниць	362	356	352	351	348	348	345
бібліотечний фонд, тис. примірників	4210	3975	3880	3776	3712	3696	3653
Кількість демонстраторів фільмів	320	208	146	120	121	121	109
Кількість відвідувань кіносеансів за рік, млн.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

навчальних закладах, де і починається виховання та формування дитини як особистості.

На кінець 2011 р. у сільських населених пунктах області нараховувалося 274 дитячі дошкільні установи на 11790 місць, які відвідувало 13767 дітей, що становить 42% від кількості сільських дітей відповідного віку [3, с. 456]. Дані показники протягом останніх років демонстрували позитивну динаміку. Відзначимо однак, що попри те, що сільських дітей дошкільного віку в області нараховується більше, ніж міських [3, с. 349], відсоток охоплення дошкільними закладами у міських поселеннях області є вищим, ніж у сільській місцевості, і складає 77%.

Для покращення ситуації в області діє Комплексна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року [4]. Цією програмою передбачено: розширення мережі груп за рахунок вивільнених приміщень у дошкільних навчальних закладах у Герцаївському, Кічманському, Кельменецькому, Заставнівському, Сторожинецькому, Путильському, Хотинському районах; відкриття дошкільних навчальних закладів у пристосованих приміщеннях у Герцаївському, Глибоцькому, Сторожинецькому, Заставнівському, Хотинському районах; будівництво дошкільних навчальних закладів за новими типовими проектами у Глибоцькому, Сторожинецькому, Заставнівському районах.

Виконання програми дозволить охопити дошкільною освітою більшу кількість сільських дітей; створити належні умови для організації навчання дітей 5-річного віку; забезпечити особистісне зростання кожної дитини з урахуванням її задатків, здібностей, індивідуальних психічних та фізичних особливостей. Передбачене також оснащення дошкільних навчальних закладів універсальними навчально-комп'ютерними комплексами.

За останні 2 роки кількість загальноосвітніх навчальних закладів в області скоротилася на 10 одиниць [3, с. 464]. Із 436 загальноосвітніх навчальних закладів, які діяли на початок 2012/13 навчального року, 329 шкіл функціонували у сільській місцевості. Це на 7 закладів менше, ніж на початок попереднього навчального року, що свідчить про скорочення кількості дітей в сільських поселеннях внаслідок зменшення народжуваності через відплив молоді з сільської місцевості до міст. У числі загальноосвітніх навчальних закладів 58 шкіл – це школи I ступеня навчання, де учні здобувають початкову загальну освіту, 108 – школи II ступеня навчання, в них учні здобувають неповну загальну середню освіту, решта – школи, які дають загальну середню освіту [5]. Найбільша кількість загальноосвітніх навчальних закладів діяла в Сторожинецькому (51), Глибоцькому (40) та Хотинському (40) районах [3, с. 464]. В останні роки у школах зросла кількість малочисельних класів. Найбільше таких

у Герцаївському, Сторожинецькому, Кельменецькому та Заставнівському районах. В області заплановано до кінця 2013 року реорганізувати 25 загальноосвітніх навчальних закладів, створити 27 шкіл-садів, закрити 95 малочисельних класів [6].

Станом на 2011 р. культурні запити сільських мешканців області обслуговували 355 клубних закладів, 345 бібліотек, 109 демонстраторів фільмів. З 2000 р. їх кількість зменшилася відповідно на 1,4%, 4,7% та 65,9%. Найбільшої кризи, як бачимо, зазнала сфера кінопрокату. За цей же період бібліотечний фонд скоротився на 13,2%. Все це негативно позначається на рівні та якості культурного обслуговування сільського населення.

Сільські бібліотеки області об'єднані в 12 централізованих бібліотечних систем, окремі сільські філії працюють у підпорядкуванні сільської адміністрації. Найбільшу мережу сільських бібліотек має Сторожинецький район – 40 бібліотечних закладів. Централізовані бібліотечні системи Новоселицького та Кіцманського районів налічують по 37 сільських філій, найменш численну мережу має Сокирянський район – 23, Герцаївський – 24, Путильський і Вижицький райони по 26 сільських бібліотек-філій.

Середній відсоток охоплення сільського населення області бібліотечними закладами становить 44%. У Герцаївському, Заставнівському, Кельменецькому та Кіцманському районах цей показник становить більше 50%. Менший відсоток охоплення (біля 35%) у Новоселицькому та Сторожинецькому районах [2].

Скорочення фінансування з боку місцевих органів влади не дозволяє поповнювати книжкові фонди сільських бібліотек, передплачувати періодичні видання, створювати Інтернет-центри. Відсутність фінансових ресурсів не сприяє належному розвитку культурних потреб і творчих здібностей сільського населення, не дозволяє повною мірою відроджуватися та розвиватися самодіяльній художній творчості, народним промислам і ремеслам, національним традиціям, обрядам.

Важливою ланкою соціально-культурної інфраструктури села є медицина. Заклади цієї сфери повинні надавати сільському населенню первинну медико-санітарну допомогу, здійснювати профілактику захворювань шляхом проведення медичних оглядів, задовольняти потреби населення в лікарських засобах.

На сьогоднішній день сільське населення області з усіх лікарняних закладів найкраще забезпечене фельдшерсько-акушерськими пунктами (219 одиниць) та амбулаторіями загальної практики (139 одиниць), котрі однак не вирішують проблеми надання кваліфікованої медичної

допомоги повною мірою. Більш кваліфіковану чи стаціонарну медичну допомогу жителі сіл можуть отримувати в медичних закладах, які діють на території області. Це, зокрема, 14 дільничних лікарень, 1 районна лікарня, 11 центральних районних лікарень, 7 міських лікарень та 19 обласних лікувально-профілактичних закладів. У сільській місцевості області функціонує 111 аптек [7].

Недостатнє фінансування медичної галузі області зумовлює не тільки відсутність в дільничних лікарнях сучасної апаратури та обладнання, а й нестачу найнеобхідніших медикаментів. Як наслідок здоров'я сільського населення суттєво погіршується через недолікування, знижується середня тривалість життя, збільшується смертність. Так на 1000 осіб наявного сільського населення в 2011 році померло 14,0 осіб, а в міських поселеннях – 10,2 осіб [3, с. 354]. Тому природній приріст населення в міських поселеннях вищий (0,7), ніж на селі (-0,4) [3, с. 354].

Протягом останніх років в області реорганізовано 7 дільничних лікарень в амбулаторії загальної практики сімейної медицини: с. Терблече Глибоцького району, сс.. Динівці, Черленівка Новоселицького району, с. Вашківці Сокирянського району, сс.. Клішківці, Колінківці, Зарожани Хотинського району [7]. Загалом у сільській місцевості області на сьогоднішній день функціонує 165 закладів сімейної медицини [7].

В концепції реформування охорони здоров'я області зазначено, що однією із проблем сільських районів є проблема надання медичної допомоги людям похилого віку. Особлива проблема виникає в осінньо-зимовий період. Соціальні працівники часто не в змозі надавати допомогу таким людям. Функцію медичної та соціальної допомоги таким людям, як правило, брали на себе дільничні лікарні. Пропонується, створюючи на базі дільничних лікарень лікарські амбулаторії первинної медико-санітарної допомоги, одночасно створювати центри реабілітації та надання медичної допомоги людям похилого віку.

Соціальна сфера села виступає пріоритетним напрямом розвитку сільських територій. Сучасний стан соціальної інфраструктури сільських територій Чернівецької області вимагає посиленої підтримки в цій сфері, оскільки органи державної влади та місцевого самоврядування не в змозі ефективно проводити соціальні реформи, спрямовані на задоволення основних життєвих потреб сільського населення через брак достатніх обсягів бюджетних коштів.

Покращення ефективності соціальної інфраструктури села неодмінно відіб'ється на підвищенні рівня життя сільського населення, сприятиме наближенню умов життя на селі до міських стандартів.

Список використаних джерел

1. Інфраструктурний комплекс Західного регіону України: оцінка стану і напрями розвитку : [монографія] / [С. О. Ішук, Т. В. Кулініч, В. Є. Крупін, С. М. Ткач] ; НАН України. Ін-т регіональних досліджень; [наук. ред. С. О. Ішук]. – Львів, 2010. – 242 с.
2. Сільська бібліотека: взаємозв'язок традицій та інновацій : матеріали обласного семінару фахівців сільських бібліотек області. – Чернівці : ЧОУНБ ім. М. Івасюка, 2010. – 32 с.
3. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2011 рік / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2012. – 603 с.
4. Комплексна програма розвитку дошкільної освіти Чернівецької області на період до 2017 року. – Режим доступу : <http://te.zavantag.com/docs/3782/index-25574-1.html>.
5. Сільська освіта в Чернівецькій області. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvnu/geograf/2009_8/R3/Zayachuk.pdf.
6. В Чернівецькій області скоротять кількість шкіл. – Режим доступу : http://vidido.ua/index.php/pogliad/article/v_chernivec_kii_oblasti_skorotjat_kil_kist_shkil.
7. Концепція реформування.. – Режим доступу : <http://te.zavantag.com/docs/4963/index-3340.html>.
8. Стратегія розвитку туризму в Чернівецькій області. – Режим доступу : <http://gua.convdocs.org/docs/114/index-119511.html>.

Воркун Л.И., Демкович Л.К. Оценка состояния социальной инфраструктуры сельских территорий Черновицкой области.

Дана оценка состояния и особенностей социальной инфраструктуры сельских территорий Черновецкой области. Определены основные тенденции изменения показателей отдельных сфер социальной инфраструктуры сельской местности области на протяжении последних лет, очерчены проблемы инфраструктурного обеспечения сел.
Ключевые слова: сельские территории, социальная инфраструктура, Черновецкая область.

Vorkun L.I., Demkovych L.K. Evaluation of Condition of the Social Infrastructure of Rural Territories of the Chernivtsi region.

Assessment of present condition of the social infrastructure of rural territories in Chernivtsi region was. Main trends of indices of selected areas of social infrastructure in rural area of the region in recent years were defined; main problems of rural infrastructure were outlined.
Key words: rural territories, social infrastructure, Chernivtsi region.